

Archeologische opgraving Basisrapport

OTTENBURG NEERPOORTEN- EN OLIESTRAAT (prov. Vlaams-Brabant)

Auteurs: Lisa VAN RANSBEECK,
Bert MESTDAGH,
Luc ALLEMEERSCH
Redactie: Tina BRUYNINCKX

Rapport 2018/11

Afbeelding op schutblad: Algemeen zicht op het oostelijk deel van het onderzoeksgebied.

0. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Opgraving ☒	Prospectie ☐
Vergunningsnummer: 2016/389 & 2017/129 (fase 2)	
Datum aanvraag: 12/10/2016 & 13/06/2017	
Naam aanvrager: VAN RANSBEECK Lisa, MESTDAGH Bert	
Naam site: Ottenburg, Neerpoorten- en Oliestraat	
Naam aanvrager metaaldetectie: VAN RANSBEECK Lisa, MESTDAGH Bert	
Vergunningsnummer metaaldetectie: 2016/389 (2) & 2017/129 (2)	

Opdrachtgever:	Vangeel Wegenbouw bvba Bleukenlaan 19 2300 Turnhout
Uitvoerder:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Bevoegde Vlaamse overheid:	Marc Brion (erfgoedconsulent Onroerend Erfgoed)
Projectleider:	Thomas Apers
Leidinggevend archeoloog:	Lisa Van Ransbeeck, Bert Mestdagh
Archeologisch team:	Michelle Arnouts, Christof Vanhoutte
Plannen:	Tina Bruyninckx, Lisa Van Ransbeeck
Start veldwerk:	26/10/2016
Einde veldwerk:	21/08/2017
Projectcode:	OTNE16
Provincie:	Vlaams-Brabant
Gemeente:	Huldenberg
Deelgemeente:	Ottenburg
Plaats:	Neerpoorten- en Oliestraat
Lambertcoördinaten:	X: 166751, Y: 161642, Z: +38,70m TAW; X: 166757, Y: 161562, Z: +40m TAW
Kadastrale gegevens:	Huldenberg, Afdeling 5, Sectie A, perceel 436B
Beheer opgravingsdata:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Beheer vondsten:	Niet van toepassing
Titel:	Archeologische opgraving Ottenburg Neerpoorten- en Oliestraat (prov. Vlaams-Brabant). Basisrapport.
Rapportnummer:	2018/11
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

1. INHOUDSTAFEL

0. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	2
1. INHOUDSTAFEL	3
2. INLEIDING	5
3. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS	7
3.1. GEOGRAFISCHE EN TOPOGRAFISCHE SITUERING.....	7
3.2. GEOLOGISCHE EN BODEMKUNDIGE SITUERING	10
4. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS	13
4.1. OTTENBURG	13
4.1.1. <i>Historische informatie</i>	13
4.1.2. <i>Archeologische informatie</i>	13
4.2. NEERPOORTENSTRAAT - OLIESTRAAT	15
4.2.1. <i>Historische informatie</i>	15
4.2.2. <i>Archeologische informatie</i>	17
5. ONDERZOEKSMETHODE	19
5.1. ALGEMEEN	19
5.1.1. <i>Vraagstelling</i>	19
5.1.2. <i>Randvoorwaarden</i>	20
5.1.3. <i>Raadpleging specialisten</i>	20
5.1.4. <i>Motivatie voor selectie van het materiaal en staalname</i>	20
5.2. BESCHRIJVING	22
5.2.1. <i>Veldwerk</i>	22
5.2.2. <i>Rapportage</i>	23
6. RESULTATEN	25
6.1. STRATIGRAFIE	25
6.1.1. <i>Profiel 1</i>	25
6.1.2. <i>Profiel 3</i>	25
6.1.3. <i>Profiel 4</i>	27
6.2. BESCHRIJVING VAN DE AANGETROFFEN SPOREN.....	29
6.2.1. <i>Algemeen</i>	29
6.2.2. <i>Sporen</i>	29
6.2.3. <i>Interpretatie</i>	32
7. INTERPRETATIE VAN DE VINDPLAATS	33
8. SYNTHESE	35
9. LITERATUUR	37
10. BIJLAGEN	39

2. INLEIDING

In het kader van de heraanleg van wegenis en riolering in de Neerpoorten- en Oliestraat te Ottenburg voerde een team van Monument Vandekerckhove nv op 26 en 27 oktober 2016 en 21 augustus 2017 een archeologische opgraving uit op het terrein. Het onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van Vangeel Wegenbouw bvba. Voorafgaand aan de heraanleg van wegenis en riolering diende het perceel deels afgegraven te worden om grond te stockeren. Hiervoor werd de teelaarde afgegraven en gestockeerd langsheen de westelijke grens van het terrein. De afgraving van de teelaarde gebeurde onder archeologische begeleiding volgens het principe van *strip and map*. Ook werden profielputten geplaatst verspreid over het terrein. De locatie is archeologisch interessant omdat de Neerpoortenstraat zich ter hoogte van de Romeinse weg van Gembloux naar Waver bevindt en er ter hoogte van het projectgebied in het verleden een Gallo-Romeinse schaal werd aangetroffen. Het onderzoek werd uitgevoerd volgens de bijzondere voorwaarden opgesteld door Onroerend Erfgoed.

In dit basisrapport worden de resultaten van het archeologisch onderzoek voorgesteld. In enkele inleidende hoofdstukken worden de geografische, bodemkundige, historische en archeologische situering van het terrein toegelicht, alsook de gebruikte methodologie bij het onderzoek. Vervolgens worden de resultaten besproken en wordt een interpretatie gegeven aan de aangetroffen sporen en vondsten. Als besluit volgt een synthese van de resultaten met aanbevelingen voor eventueel verder onderzoek. Het geheel wordt verduidelijkt met kaarten en foto's. Als bijlage zijn de gedigitaliseerde overzichtsplannen opgenomen. Bij het rapport hoort een USB-kaart met daarop een overzichtsplan, een fotolijst en de digitale versie van de bijlagen en deze tekst. De verschillende inventarislijsten en foto's kunnen geraadpleegd worden via <http://www.monarcho.be/databank>. Bij vragen hieromtrent: neem contact via info@monument.be.

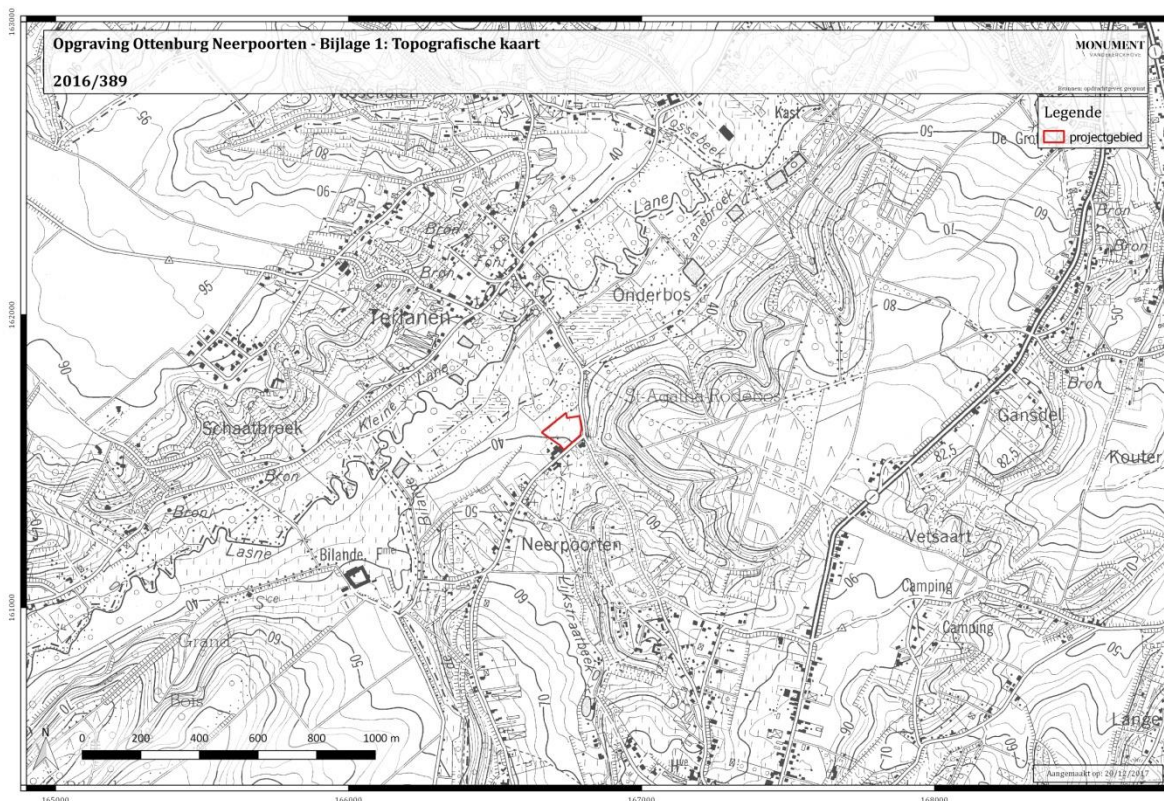
Langs deze weg wordt eveneens dank betuigd aan volgende personen en instanties die zorgden voor een aangename samenwerking en bijdroegen tot het vlotte verloop van het onderzoek: Danny Leysen (Vangeel Wegenbouw bvba) en Marc Brion (erfgoedconsulent).

3. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS

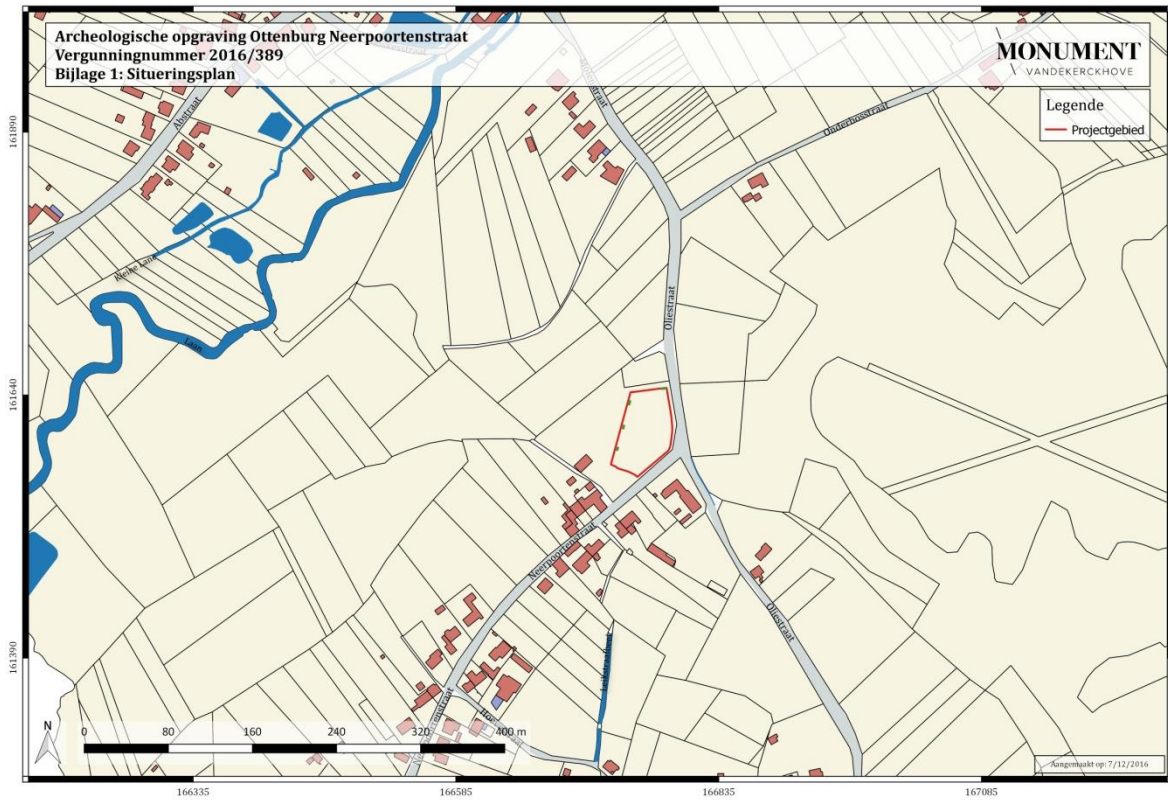
3.1. Geografische en topografische situering

Ottenburg is een deelgemeente van Huldenberg in het uiterste zuiden van de provincie Vlaams-Brabant. Ottenburg bevindt zich ten zuiden van Huldenberg en grenst in het oosten en zuiden aan de taalgrens. In het westen grenst het dorp aan Overijse.

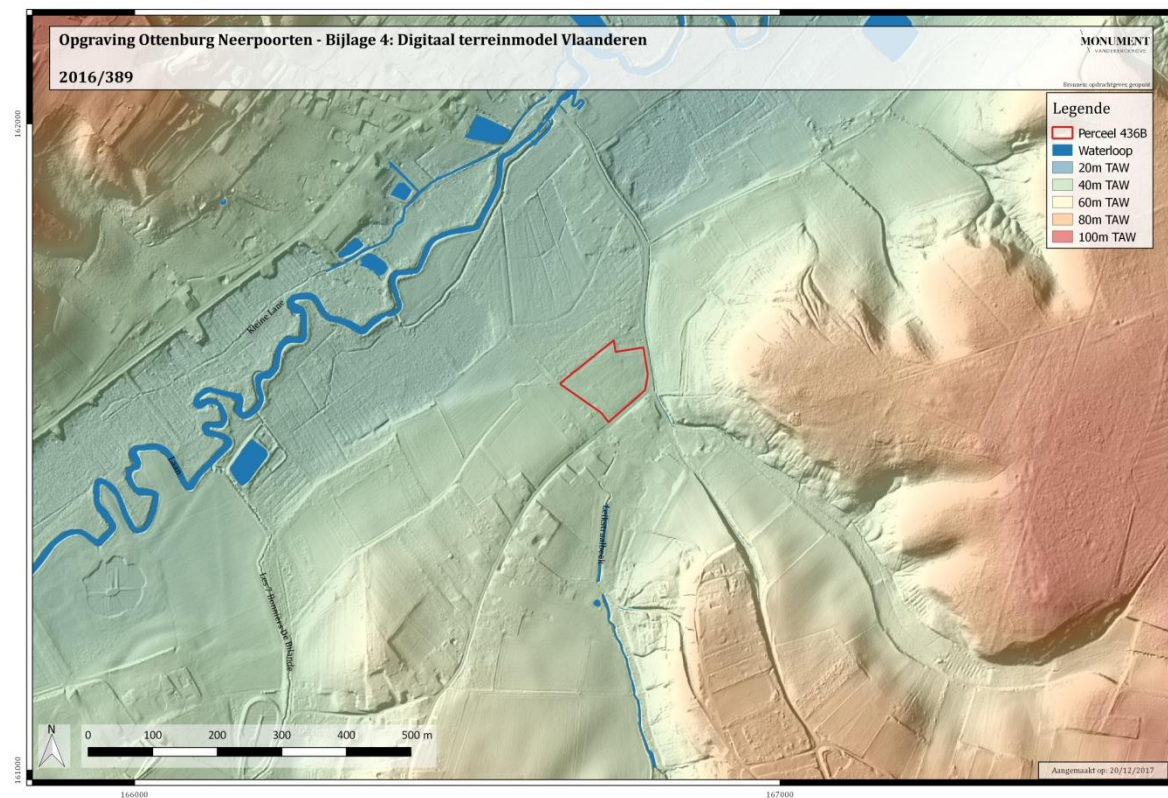
Het onderzoeksgebied situeert zich aan de Neerpoortenstraat en de Oliestraat (zie Figuur 2 en bijlage 1). Het gebied bevindt zich tussen de gehuchten Terlanen en Neerpoorten (zie Figuur 1). Het gaat om het perceel kadastraal gekend als Huldenberg, Afdeling 5, Sectie A, 436B en delen van het openbaar domein. Het projectgebied situeert zich op een heuvelrug met ten oosten de Lijkstraatbeekvallei, ten westen de Potbeekvallei en in het noorden de vallei van de Laan (zie Figuur 3). Het terrein is in gebruik als weiland. De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 3552m² en de hoogte van het terrein loopt op van +38,34m TAW in het noorden naar +40,10m TAW in het zuiden (zie Figuur 4 en bijlage 2).

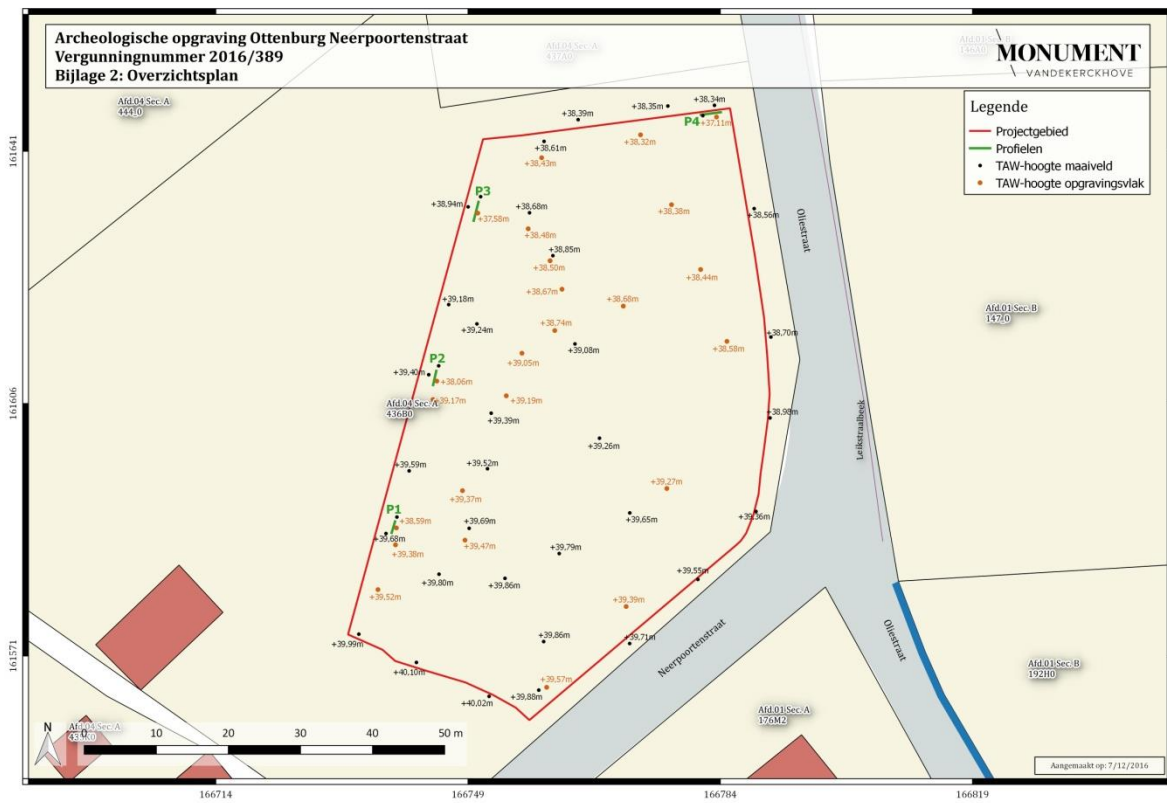
Figuur 1: Topografische kaart van opgravingsgebied en omgeving (© ngi.be).

Figuur 2: Situeringplan van het projectgebied (© geopunt.be).

Figuur 3: Digitaal terreinmodel Vlaanderen (© geopunt.be).

Figuur 4: Overzichtsplan met de opgemeten hoogtes.

3.2. Geologische en bodemkundige situering

Ottenburg situeert zich in de Brabantse leemstreek in een gebied dat gekenmerkt wordt door een afwisseling van leemplateaus en diep ingesneden riviervalleien. Ottenburg wordt doorkruist door de valleien van de Dijle en de Laan. Beide rivieren kennen nog een vrij ongeschonden, meanderend karakter.¹ Het projectgebied bevindt zich op de zuidelijke, vrij steile helling van de Laanvallei op ca. 260m van de Laan.

Het quartair werd gekenmerkt door afwisselend koude (ijstijden) en warmere (tussenijstijden) periodes. De gehele alluviale vlakte van de Dijle kan worden beschouwd als een oostelijke uitloper van de Vlaamse Vallei. Deze schuurde zich gedurende de opeenvolgende ijstijden van het pleistoceen uit. Tijdens het begin van het weichseliaan brachten de winden, die vooral uit het noord-noordwesten kwamen, loess en zand mee dat opgewaaid werd uit blootliggende sedimenten. De regio van Ottenburg werd zo met een leemmantel bedekt.²

Na de ijstijden werd het klimaat opnieuw warmer en vochtiger en vond er weer erosie plaats. Deze werd nog versterkt door de vele ontbossingen en het wegruimen van leem door de mens. Op die manier kwamen in Ottenburg, Tombeek, Sint-Agatha-Rodebos en de aangrenzende kouters de tertiaire zanden opnieuw aan de oppervlakte te liggen. Door de erosie ontstonden tijdens het holoceen vele kleine depressies, die later door afgespoelde leem, colluvium, werden opgevuld.³

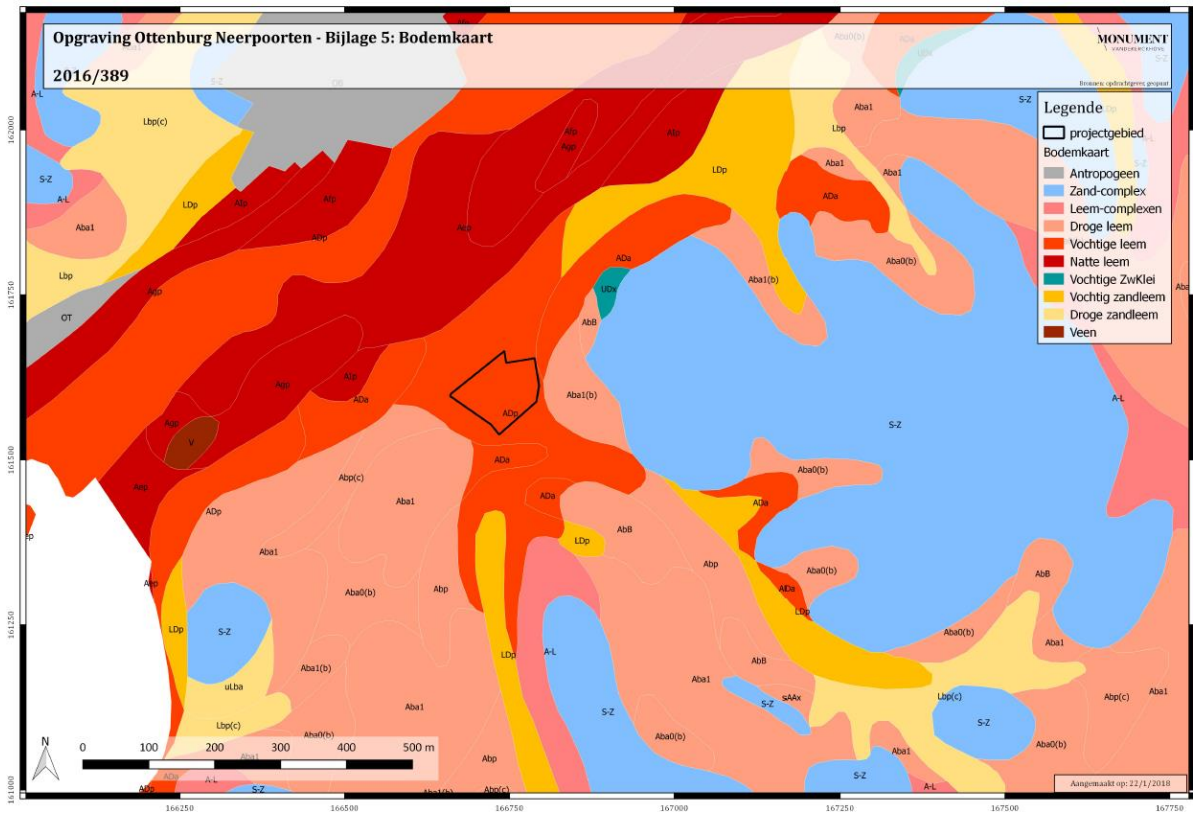
De bodemkaart van Vlaanderen geeft aan dat de onderzochte zone gekenmerkt wordt door een matig droge tot matig natte leembodem. Het terrein is grotendeels gekarteerd als ADp bodem: een matig droge tot matige natte leembodem zonder profiel (Figuur 5 en Bijlage 5). De bouwlaag vertoont een bruingrijze kleur die geleidelijk overgaat in niet gedifferentieerd colluviaal materiaal dat baksteenrestjes en houtskoolfragmenten bevat. Het colluvium rust op een afgeknotte textuur B of op een tertiair substraat.⁴ De omringende bodems bestaan uit ADa en Aba bodems: matig droge tot matig natte leembodems met een textuur B horizont.

¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300138>

² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300138>

³ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300138>

⁴ Bodemverkenner.be

Figuur 5: Bodemkaart met projectgebied.

4. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

4.1. Ottenburg

4.1.1. Historische informatie

Ottenburg is een landelijk dorp en telt nog een aantal typische Brabantse vierkantshoeves. Daarnaast is er de Sint-Nicolaaskerk met ommuurd kerkhof.⁵ Het projectgebied bevindt zich niet ver van het gehucht Terlanen. In 1429 werd de Sint-Michielskapel van Terlanen voor het eerst vermeld wat wijst op een laatmiddeleeuwse aanwezigheid in het gehucht. In Ottenburg en Terlanen bevonden zich verschillende laatmiddeleeuwse hoeves en sites met walgracht. In Terlanen bevond zich een hertogelijk domein met een graan- en een olieslagmolen, een kamme, een cijnhof, een leenhof, landen en beemden, het visrecht in de Laan, een jachtrecht en een schepenbank. Dit Hof ten Hove bevond zich hier reeds vóór 1415.⁶

4.1.2. Archeologische informatie⁷

Te Ottenburg bevindt zich de Tomme. Deze door de mens aangelegde heuvel is een midden-neolithisch “langbed” (**CAI ID 2154**). In de buurt van de Tomme werden verschillende midden-neolithische sporen en artefacten aangetroffen. Het gaat om grachten, kuilen met Michelsbergaardewerk (**ID 20180**), een midden-neolithische *enclosure* (**ID 1757**) en lithisch materiaal (**ID 209103**) uit het midden-neolithicum.

Verschillende zones in de omgeving werden in 2005 geprospecteerd. Te Ottenburg, ten zuiden van het projectgebied (**ID 15130, 15131, 15132, 15133, 15136, 15138, 15141, 14142, 15144**), leverden deze prospecties lithisch materiaal uit het mesolithicum en neolithicum op. Er werd ook aardewerk uit de Romeinse periode, de middeleeuwen, de 17de eeuw en later aangetroffen. Te Terlanen, ten noorden van het projectgebied (**ID 15079, 15081, 15087, 15089, 15090**), werd bij deze prospectiecampagne gelijkaardige materiaal aangetroffen. Hier werd ook een eventueel paleolithisch artefact aangetroffen en er werd meer aardewerk uit de middeleeuwen aangetroffen dan te Ottenburg. Bij andere prospecties werd ook lithisch materiaal uit het midden-paleolithicum (**ID 151134 en ID 433**) aangetroffen. Ter hoogte van de Moskesstraat nr.18, ten noorden van de Laak, werden munten en bouwmetaal uit de Romeinse periode gevonden (**ID 5205**).

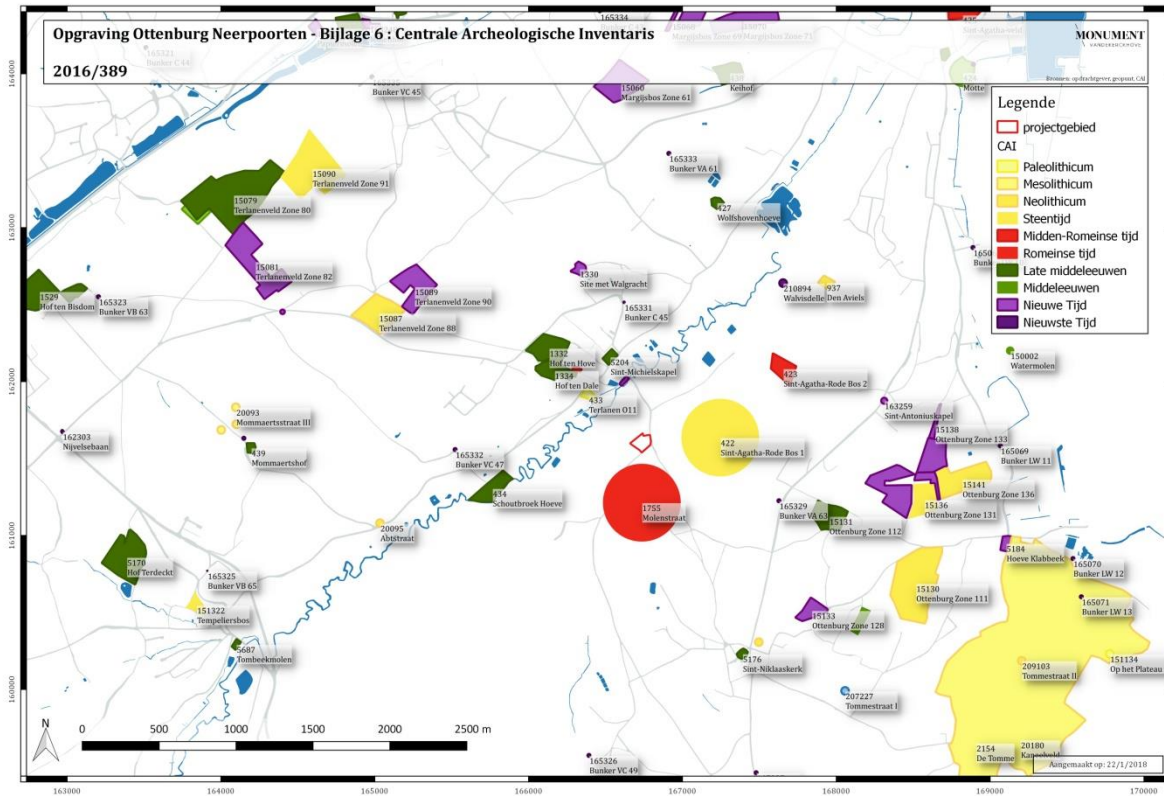
De CAI (Figuur 6 en bijlage 6) vermeldt ook nog enkele hoeves en een groot leenhof te Terlanen: het gaat om de verdwenen Schoutbroek hoeve langs de Laan die teruggaat tot in

⁵ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Ottenburg>

⁶ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

⁷ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

1401 (ID 434), de verdwenen Sint-Michielskapel (ID 5204), het Hof ten Dale (ID 1334: verdwenen voor 1775) en het leenhof Hof ten Hove (ID 1332: gesticht voor 1415).

4.2. Neerpoortenstraat - Oliestraat

4.2.1. Historische informatie

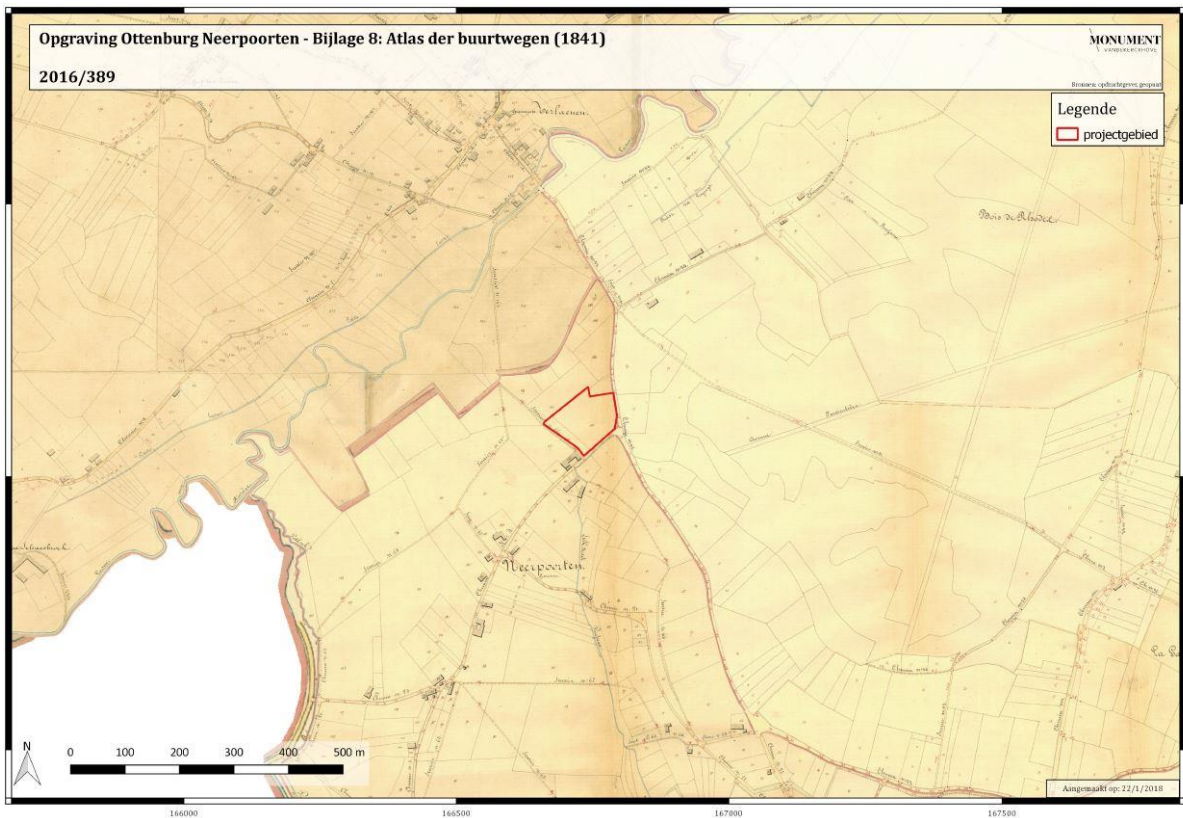
De Neerpoortenstraat maakt deel uit van de Romeinse weg van Gembloux naar Waver en Duisburg.⁸

De eerste kaart van het projectgebied werd opgesteld door Ferraris (1771-1778): hierop zijn de Neerpoortenstraat en de Oliestraat duidelijk zichtbaar als met bomen omzoomde wegen (Figuur 7 en Bijlage 7). Het projectgebied zelf is ingekleurd als weiland met bomen. Op de 19de-eeuwse kaarten zoals de Atlas der buurtwegen is zichtbaar dat het terrein onbebouwd was (Figuur 8 en Bijlage 8). Dit bleef zo tot op heden (Figuur 9 en Bijlage 9).

Figuur 7: Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (© geopunt.be).

⁸ S.n. 2016.

Figuur 8: Atlas der buurtwegen met aanduiding van het projectgebied. De andere 19de-eeuwse kaarten werden niet afgebeeld omdat ze een gelijkaardige situatie tonen (© geopunt.be).

Figuur 9: Luchtfoto uit 2015 met het projectgebied als weiland (© geopunt.be).

4.2.2. Archeologische informatie

Langsheen de Romeinse weg werd in 1898 een Gallo-Romeinse terra sigillata-schaal gevonden. De exacte vindplaats van de schaal is niet gekend maar situeerde zich ter hoogte van het projectgebied of net ten zuiden ervan (Figuur 6 en Bijlage 6). Aangezien deze schaal intact werd teruggevonden ging men ervan uit dat deze tot een grafveld behoorde. Er werden ook “andere vazen en resten bij toeval ontdekt, maar verder onderzoek leverde niets op”; aldus de 19de-eeuwse bron (**ID 1755**).

Meer ten noordoosten van het projectgebied werd bij de verwijdering van bos en het omploegen van de grond in 1908-1910 een midden-Romeinse villa aangetroffen. Er werden dakpanfragmenten, hypocaustumtegels, terra sigillata-aardewerk, glas en een ronde email-fibula ingezameld (**ID 423**).

Ten oosten van het projectgebied werd ook een concentratie silex aangetroffen in de jaren 1960, maar de exacte locatie werd niet duidelijk vermeld. Ook hier is het mogelijk dat deze zich vlakbij het projectgebied bevond (**ID 422**).

5. ONDERZOEKSMETHODE

5.1. Algemeen

5.1.1. Vraagstelling

Omdat in de 19de eeuw de vondst van een terra sigillata-schaal ter hoogte van het projectgebied leidde tot de interpretatie van een grafveld uit de Romeinse periode, werd door het Agentschap Onroerend Erfgoed vastgelegd dat in een eerste fase de afgraving van de teelaarde moest gebeuren volgens het principe van “strip and map”. Na het in kaart brengen wordt het terrein opgegraven. Hierbij moesten volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:⁹

- Wat is de omvang van concentraties van grondsporen of archeologische resten binnen het projectgebied? Betreft het grote, aaneengesloten verspreidingen of kleinere, discrete clusters van archeologische resten met daartussen een diffuse verspreiding van archeologica?
- Wat is de conservering en gaafheid van de archeologische resten?
- Wat is de datering van de vindplaats en is er sprake van een fasering?
- Wat is de relatie tussen de ligging van (onderdelen van) de site in zijn landschappelijke omgeving?
- Wat is de relatie van de vindplaats ten opzichte van andere archeologische en historische sites in de omgeving?
- Wat is de ontwikkeling van het nederzettingsspatroon en landgebruik? Welke aanwijzingen zijn er voor eventuele veranderingen (fasering) in het nederzettingssysteem en landgebruik (in de zin van ruimtelijke inrichting, wegen, parcelering, akkers)?
- In hoeverre kunnen er bouwplattegronden worden herkend en kunnen er uitspraken worden gedaan met betrekking tot verschillende de typen plattegronden en functionele en constructieve aspecten van de gebouwen?
- In hoeverre is er sprake van continuïteit in de bewoning van de eventuele verschillende perioden op het onderzoeksterrein?

⁹ S.n. 2016, pp. 4-5.

- Hoe passen de mogelijke vindplaatsen binnen het ruimere regionale landschap uit die specifieke periode? Zijn deze vergelijkbaar met andere soortgelijke vindplaatsen uit eenzelfde periode en welke verschillen bestaan er?
- Welke gegevens kunnen worden ontleend aan de bij het onderzoek opgegraven artefacten, in het bijzonder ten aanzien van productie en distributie van goederen en lokale productie versus import? Is er een mogelijkheid om bestaande chronologieën te verbeteren?
- Welke vondsten of vondstcategorieën verschaffen informatie over de voedsel-economie en welke informatie kan hieraan worden ontleend (per periode of bewoningsfase)?
- Zijn er sporen aanwezig van oude wegen, grachten of perceelafbakeningen en zo ja wat is hun fysieke aspect, omvang, datering, en conservatie.
- Zijn er intentionele (rituele)deposities, wat is hun aard en datering?

Daarnaast waren er nog verschillende onderzoeksvragen die beantwoord dienden te worden bij het aantreffen van een funeraire context.¹⁰

5.1.2. Randvoorwaarden

Het verwijderen van de teelaarde werd onder archeologische begeleiding uitgevoerd op 26 en 27 oktober 2016. Een deeltje in het oosten zou pas later in gebruik genomen worden als bufferbekken voor het water en de begeleiding van de afgraving van dit deel werd uitgevoerd op 21 augustus 2017. Omdat archeologisch vergunninghouder Lisa Van Ransbeeck in verlof was in augustus 2017 en de eerste vergunning ook verlopen was, werd de vergunning opnieuw aangevraagd op naam van Bert Mestdagh. Bij de aanvang van het deel in augustus 2017 werd duidelijk dat centraal door de te begeleiden zone in het kader van deze werken reeds een greppel uitgegraven was (Figuur 10). Deze greppel beperkte de zichtbaarheid in sterke mate.

5.1.3. Raadpleging specialisten

Het bodemkundig luik werd verzorgd door bodemkundige Luc Allemeersch van GATE bvba.

5.1.4. Motivatie voor selectie van het materiaal en staalname

Niet van toepassing.

¹⁰ S.n. 2016, p. 5.

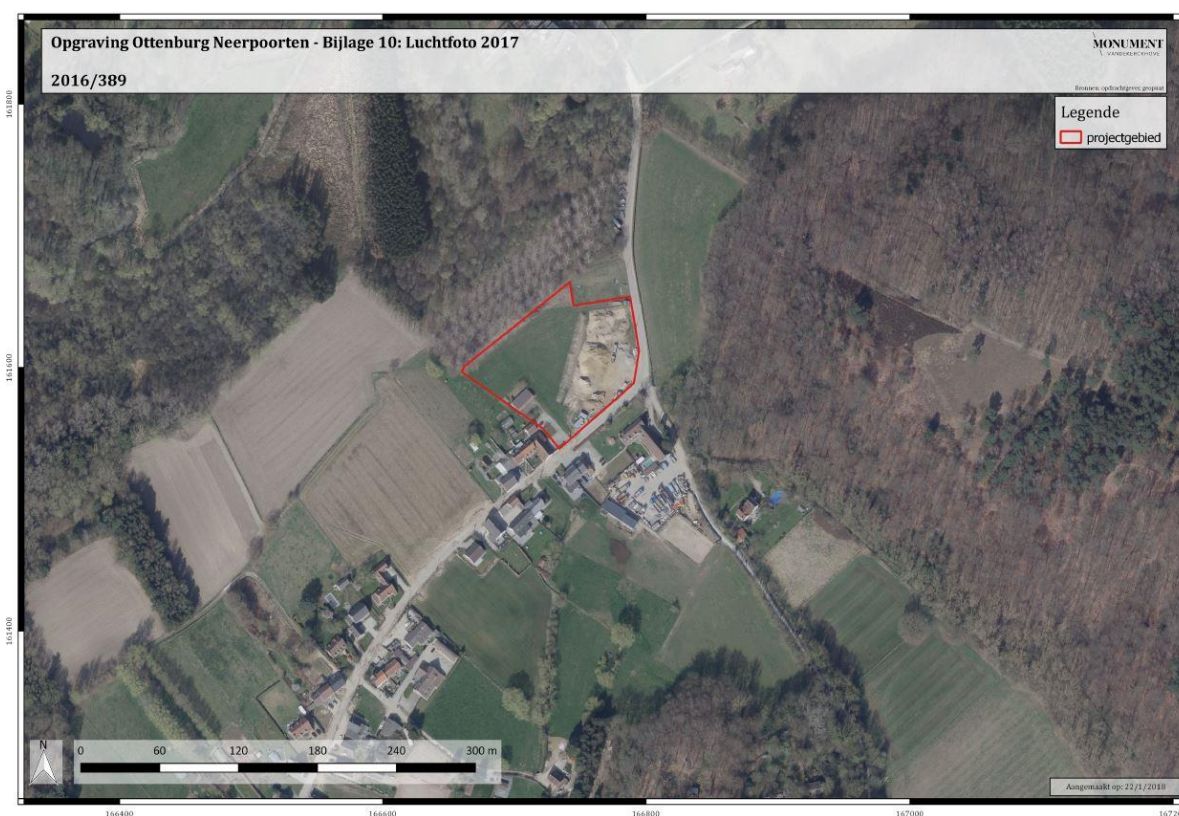

Figuur 10: Sfeerbeeld van tijdens de werken in augustus 2017 en zicht op de reeds aanwezige greppel.

5.2. Beschrijving

5.2.1. Veldwerk

Het te onderzoeken terrein bevond zich op perceel 436B. De teelaarde van het terrein werd afgegraven om als stockage voor het heraanleggen van de weg te kunnen dienen (Figuur 11). Het afgraven gebeurde onder archeologische begeleiding volgens het principe van 'strip and map'. Bij het afgraven werden ook vier profielputten aangelegd om een zicht te krijgen op de bodemopbouw van het gebied. In totaal werd 3552m² afgegraven en archeologisch begeleid. Dit gebeurde in twee fasen: een eerste deel gebeurde in oktober 2016, een tweede deel in augustus 2017.

Figuur 11: Luchtfoto uit 2017 na de opgraving: de grondstockage is zichtbaar (© geopunt.be).

Voor het afgraven werd gebruik gemaakt van een rupskraan met een platte graafbak van 1,80m breed. De bodem werd afgegraven tot onder de teelaarde. Dit gebeurde steeds onder begeleiding van de leidinggevende archeoloog. Onmiddellijk na het uitgraven werden de sporen opgeschaafd, gefotografeerd en beschreven, waarna het grondplan kon worden ingemeten met een gps-toestel. Teneinde een goed beeld te krijgen op de bodemopbouw werden vier profielputten aangelegd. De profielen werden schoongemaakt, gefotografeerd, beschreven en ingetekend op schaal 1:20. Alle vondsten werden gerecupereerd per context

en in een vondstenzakje gestoken samen met een vondstenkaartje. Er werden geen bulkmonsters noch pollenmonsters of andere stalen genomen, gezien de sporen zich hier niet toe leenden.

5.2.2. Rapportage

Na het veldwerk werd van start gegaan met de rapportage van het onderzoek volgens de vastgelegde richtlijnen. Voor de registratie van de sporen en het benoemen van de foto's werd de code OTNE16 (**OT**tenburg **NE**erpoortenstraat **2016**) gebruikt.

Alle informatie werd ingegeven in de database. De plannen werden gemaakt met behulp van het programma QGIS.

6. RESULTATEN

6.1. Stratigrafie

De profielen 1, 2 en 3 bevinden zich in het zuidwestelijk gedeelte van het perceel, waar de kans op recente verstoring het kleinst leek. Het terrein is hier zwak hellend waarbij profiel 1 het hoogst ligt en profiel 3 het laagst. Omwille van de beperkte verschillen is profiel 2 bij de bespreking niet opgenomen. Profiel 4 bevindt zich dicht bij de straat. Voor een situering van de profielen zie Figuur 4 en Bijlage 2.

De bodemkaart verwijst naar een matig droge tot matig natte leembodem zonder profiel. Deze bodem wordt als volgt beschreven: de bouwlaag vertoont een bruinigrijze kleur die geleidelijk overgaat in niet gedifferentieerd colluviaal materiaal die baksteenrestjes en houtskoolfragmenten bevat. Het colluvium rust op een afgeknotte textuur B of op een tertiair substraat. In de profielen werd duidelijk dat het colluvium hier rust op een afgeknotte textuur B-horizont: B2t, zoals zichtbaar in profielen 1, 2 en 3.

6.1.1. Profiel 1

Profiel 1 (Figuur 12) bevond zich op +39,68m TAW. De bovenste laag bestaat uit een grotendeels aangevoerde grond die ook de ploeglaag (Ap) bevat. Dit pakket bevat veel insluitsels: naast wat houtskool vooral keitjes (afgerond) en steentjes. De tweede laag bestaat uit een lichtbruine leem die plaatselijk bruingrijs of bruingeel is. Een hoger gedeelte is nog lichter van kleur en bevat naast insluitsels van houtskool ook wat baksteen. Dit is eerder colluviaal materiaal terwijl we lager een B2t (horizont van kleiaanrijking) hebben. Bij lagen 3 en 4 worden de verschillen in kleur en materiaal vooral door de schommelingen van de watertafel bepaald. De textuur blijft in beide zones leem. In laag 3 vormt grijsbruin de hoofdkleur. De plaatselijk roodbruine kleur wordt vooral veroorzaakt door de oxidatie van ijzer. In laag 4 is het milieu meer gereduceerd; de hoofdkleur is meer groengrijs met nog vlekken roodbruin.

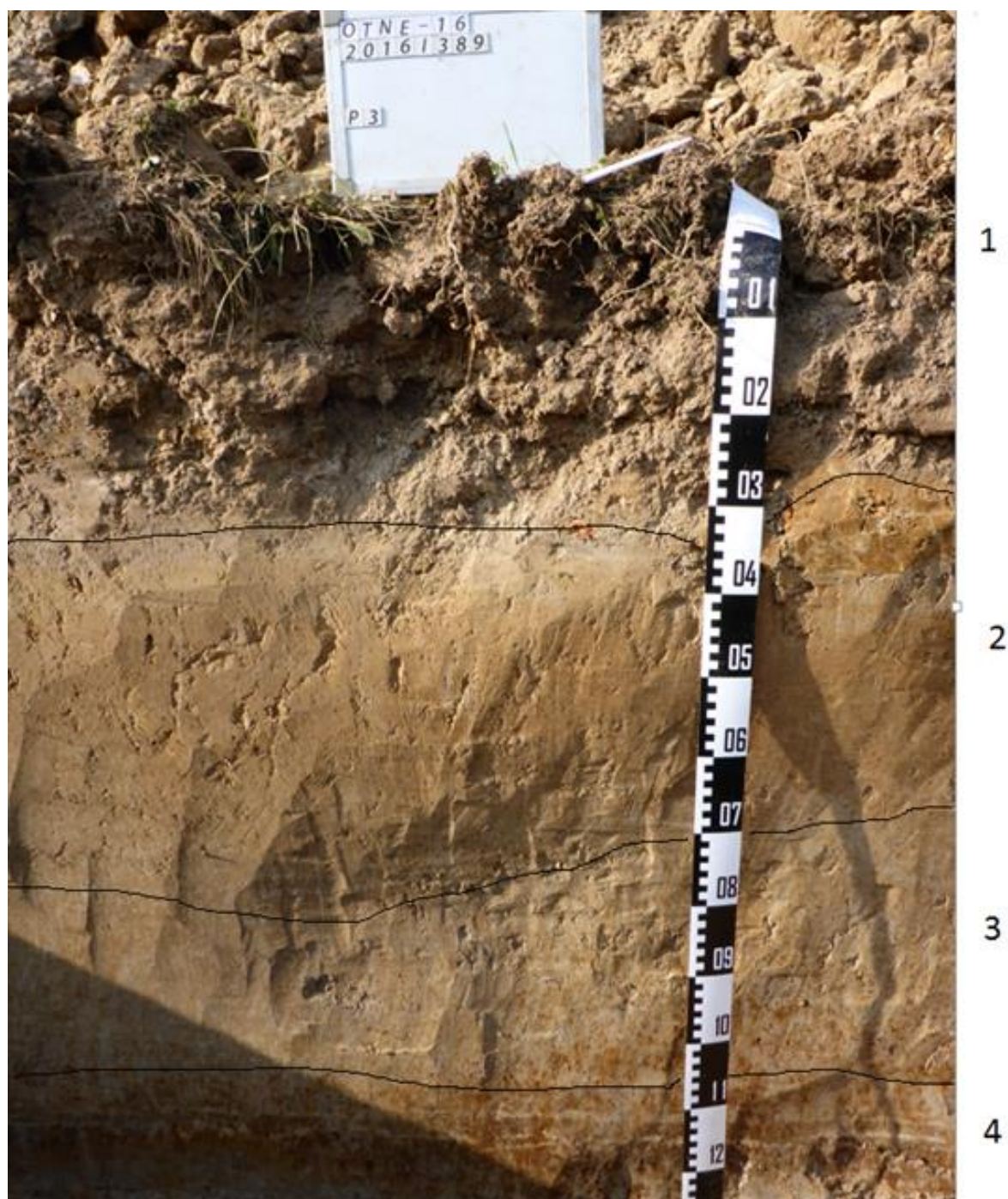
6.1.2. Profiel 3

Profiel 3 bevond zich op +38,94m TAW. Bij profiel 3 (Figuur 13) bestaat de zone 1 uit een vermenging van de ploeglaag (Ap) met recent aangevoerde (leem)grond. In de bovenste 5 cm zit er zeer veel baksteen. De hoofdkleur is lichtgrijs met plaatselijk vlekken roodbruin. Zone 2 bestaat uit een helderbruine leem met vlekken roestbruin. Vermoedelijk is de B2t-horizont er maar zwak ontwikkeld door de hoge waterstand. Deze gaat geleidelijk over in de volgende horizont.

De zones 3 en 4 bestaan beiden uit leem. Zone 3 is lichtgrijs met vlekken roestbruin. Zone 4 wordt gekenmerkt door horizontaal verlopende roestverschijnselen. Deze zijn vermoedelijk veroorzaakt door meer kleiige bandjes in dit gedeelte, waarop het water stagneert en er zo een concentratie van neerslag ontstaat.

Figuur 12: Profiel 1 (© GATE bvba).

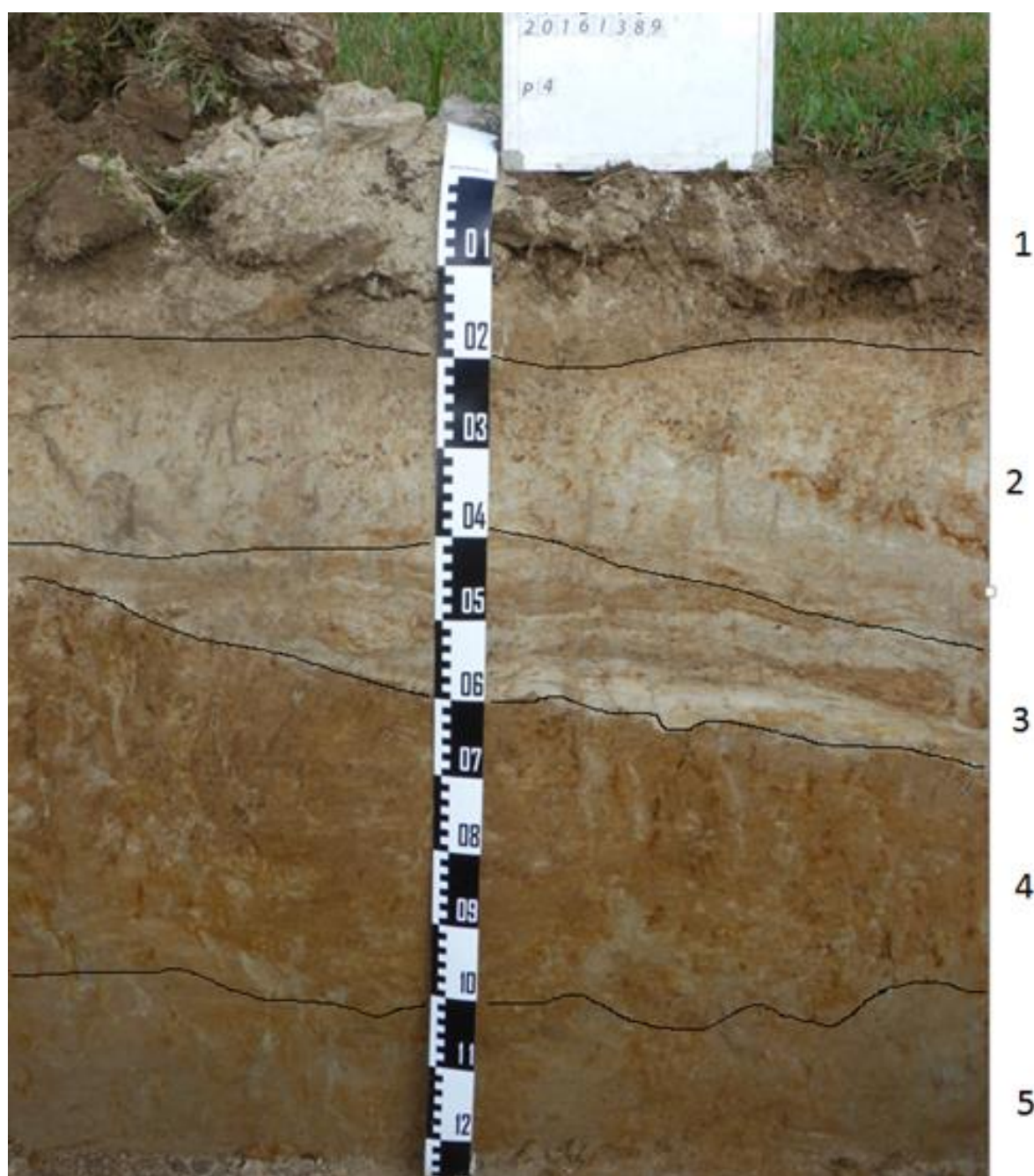

Figuur 13: Profiel 3 (© GATE bvba).

6.1.3. Profiel 4

Dit profiel is sterk antropogeen en bevond zich op +38,34m TAW (Figuur 14). De bovenste drie pakketten zijn van recente oorsprong, toen het terrein hier de voorbije decennia ook gebruikt werd als opslagplaats. De huidige ploeglaag (laag 1) is hier onder weiland dun. Het is een bruingrijze, compacte leem met nog insluitsels van baksteen en houtskool. Laag 2

bestaat vooral uit een lichtgrijze leem met nogal wat roestbruine vlekken. Deze bestaan uit klompen matig zand met aan de buitenkant een roodbruine kleur (niet op dit profiel te zien). De heterogene samenstelling, leem vermengd met willekeurige klompen matig zand, wijst op het antropogene karakter van dit pakket. Laag 3 bestaat uit gelaagd, sterk hellend en heterogeen materiaal dat in bandjes is afgezet. Dit duidt op een snelle opvulling in een milieu onder water. Laag 4 omvat het onthoofd gedeelte van het oorspronkelijk profiel. Dominant zijn de bruinrode kleuren van ijzeroxidatie als gevolg van de schommelingen van het waterpeil. De meestal verticale stroken zijn sporen van wortel-gangen. In de onderste laag is de dominantie van de roodbruine ijzeroxidatie sterk verminderd.

Figuur 14: Profiel 4 (© GATE bvba).

6.2. Beschrijving van de aangetroffen sporen

6.2.1. Algemeen

De hoogte van het opgravingsterrein bevindt zich tussen +38,34m TAW en +40,10m TAW. Het opgravingsvlak bevond zich 20 à 40 cm lager, tussen +38,32m TAW en +39,57m TAW. Op dit niveau werden enkele sporen zichtbaar.

6.2.2. Sporen

Er werden slechts drie sporen aangeduid (zie Figuur 18 en bijlage 11). S1 betreft concentraties baksteenbrokken (Figuur 15). Door de fragmentatie van de stenen konden geen steenformaten geregistreerd worden. Ook bevond het spoor zich vrij hoog in het profiel waaruit op te maken is dat dit een funderingsrest of puindepositie van bescheiden ouderdom is.

Figuur 15: Zicht op S1 vanuit het noorden.

Een tweede spoor is vermoedelijk van natuurlijke oorsprong (Figuur 16). Het gaat om een wittig grijs langwerpige spoor met een grillig oost-west verloop. Waarschijnlijk is dit een vorstscheur, daterend uit de ijstijd.

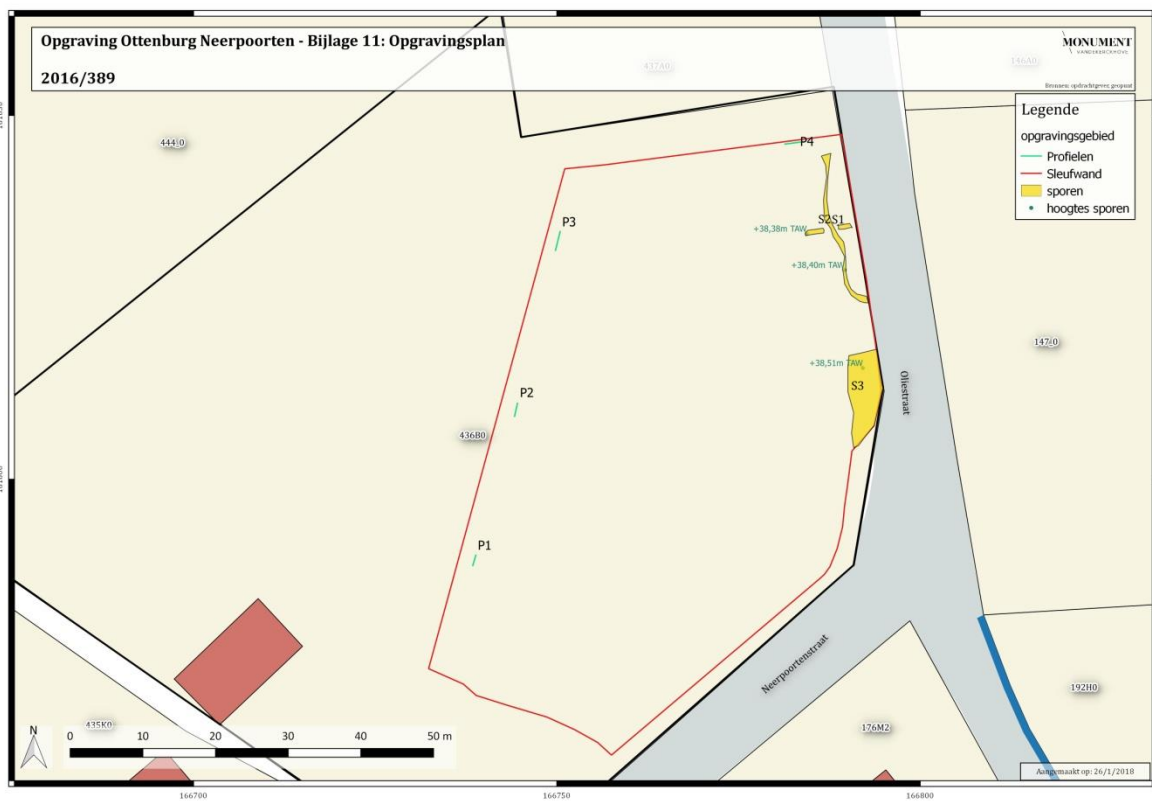

Figuur 16: Vorstscheur op het archeologisch relevante niveau, met rechts de recent uitgegraven en reeds gedichte greppel.

Een derde spoor is deel van een recente vergraving (Figuur 17). Hierin werden enkele fragmenten van een betonnen riool gevonden. Op basis daarvan kan gesteld worden dat deze uitgraving vrij recent is.

Figuur 17: Deel van uitgraving S3.

Figuur 18: Opgravingsplan.

6.2.3. Interpretatie

De aangetroffen sporen S1 en S3 waren van erg recente aard en archeologisch van geen waarde.

S2 was wellicht een vorstscheur uit de ijstijd. Eerder dan dat dit op zich een archeologische waarde heeft, is het interessant om hiermee aan te tonen dat het relevante archeologische niveau plaatselijk goed bewaard is, maar dat sporen van menselijke activiteit ontbreken.

Er werden geen sporen met archeologische waarde aangetroffen.

7. INTERPRETATIE VAN DE VINDPLAATS

Bij de archeologische begeleiding van het verwijderen van de teelaarde werden geen relevante archeologische sporen aangetroffen. Bijgevolg zijn de onderzoeksvragen niet erg relevant, ze kunnen als volgt beantwoord worden:

- *Wat is de omvang van concentraties van grondsporen of archeologische resten binnen het projectgebied? Betreft het grote, aaneengesloten verspreidingen of kleinere, discrete clusters van archeologische resten met daartussen een diffuse verspreiding van archeologica?*

Niet van toepassing

- *Wat is de conservering en gaafheid van de archeologische resten?*

De conservatie en gaafheid van een vorstscheur uit de ijstijd was zeer goed.

- *Wat is de datering van de vindplaats en is er sprake van een fasering?*

Niet van toepassing.

- *Wat is de relatie tussen de ligging van (onderdelen van) de site in zijn landschappelijke omgeving?*

Niet van toepassing.

- *Wat is de relatie van de vindplaats ten opzicht van andere archeologische en historische sites in de omgeving?*

Niet van toepassing.

- *Wat is de ontwikkeling van het nederzettingspatroon en landgebruik? Welke aanwijzingen zijn er voor eventuele veranderingen (fasering) in het nederzettingssysteem en landgebruik (in de zin van ruimtelijke inrichting, wegen, percelering, akkers)?*

Niet van toepassing.

- *In hoeverre kunnen er bouwplattegronden worden herkend en kunnen er uitspraken worden gedaan met betrekking tot verschillende de typen plattegronden en functionele en constructieve aspecten van de gebouwen?*

Er werden geen relevante archeologische sporen herkend en dus ook geen gebouwplattegrond.

- *In hoeverre is er sprake van continuïteit in de bewoning van de eventuele verschillende perioden op het onderzoeksterrein?*

Op basis van de historische en archeologische gegevens kan gesteld worden dat het terrein de laatste eeuwen continu onbewoond bleef.

- *Hoe passen de mogelijke vindplaatsen binnen het ruimere regionale landschap uit die specifieke periode? Zijn deze vergelijkbaar met andere soortgelijke vindplaatsen uit eenzelfde periode en welke verschillen bestaan er?*

Niet van toepassing.

- *Welke gegevens kunnen worden ontleend aan de bij het onderzoek opgegraven artefacten, in het bijzonder ten aanzien van productie en distributie van goederen en lokale productie versus import? Is er een mogelijkheid om bestaande chronologieën te verbeteren?*

Niet van toepassing.

- *Welke vondsten of vondstcategorieën verschaffen informatie over de voedsel economie en welke informatie kan hieraan worden ontleend (per periode of bewoningsfase)?*

Niet van toepassing.

- *Zijn er sporen aanwezig van oude wegen, grachten of perceelafbakening en zo ja wat is hun fysiek aspect, omvang, datering, en conservatie.*

Neen.

- *Zijn er intentionele (rituele)deposities, wat is hun aard en datering?*

Neen.

8. SYNTHESE

In het kader van de heraanleg van wegenis en riolering in de Neerpoortenstraat en de Oliestraat te Ottenburg voerde een team van Monument Vandekerckhove nv op 26 en 27 oktober 2016 en 21 augustus 2017 een archeologische opgraving uit op het terrein. Opdrachtgever voor het onderzoek was Vangeel Wegenbouw bvba. Voorafgaand aan de heraanleg van wegenis en riolering diende het perceel deels afgegraven te worden om grond te stockeren. Hiervoor werd de teelaarde afgegraven en gestockeerd langsheen de westelijke grens van het terrein. De afgraving van de teelaarde gebeurde onder archeologische begeleiding volgens het principe van *strip and map*. In totaal werd 3552m² afgegraven.

Het archeologisch onderzoek leverde geen archeologisch relevante sporen of artefacten op.

9. LITERATUUR

- **Onuitgegeven bronnen**

- *S.n. 2016, Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische opgraving. Huldenberg, Neerpoorten.*

- **Internetbronnen**

- <http://geopunt.be>
- <http://bodemverkenner.be>
- <http://inventaris.onroerendergoed.be/>
- <http://cai.onroerendergoed.be>
- <https://nl.wikipedia.org/wiki/Ottenburg>

10. BIJLAGEN

- Bijlage 1: Situeringsplan
- Bijlage 2: Overzichtsplan
- Bijlage 3: Topografische kaart
- Bijlage 4: Digitaal Terreinmodel Vlaanderen
- Bijlage 5: Bodemkaart
- Bijlage 6: CAI-kaart
- Bijlage 7: Ferrariskaart
- Bijlage 8: Atlas der buurtwegen
- Bijlage 9: Luchtfoto 2015
- Bijlage 10: Luchtfoto 2017
- Bijlage 11: Opgravingsplan
- USB-kaart met daarop een overzichtsplan, een fotolijst, dit rapport en de bijlagen

De online database met alle foto's en inventarislijsten is te raadplegen via: <https://apps.monument.be/web/archeologie>. Bij vragen hieromtrent: neem contact via info@monument.be.

Archeologische opgraving Ottenburg Neerpoortenstraat
Vergunningnummer 2016/389
Bijlage 1: Situeringsplan

MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Legende
— Projectgebied

161890

161640

161390

166335

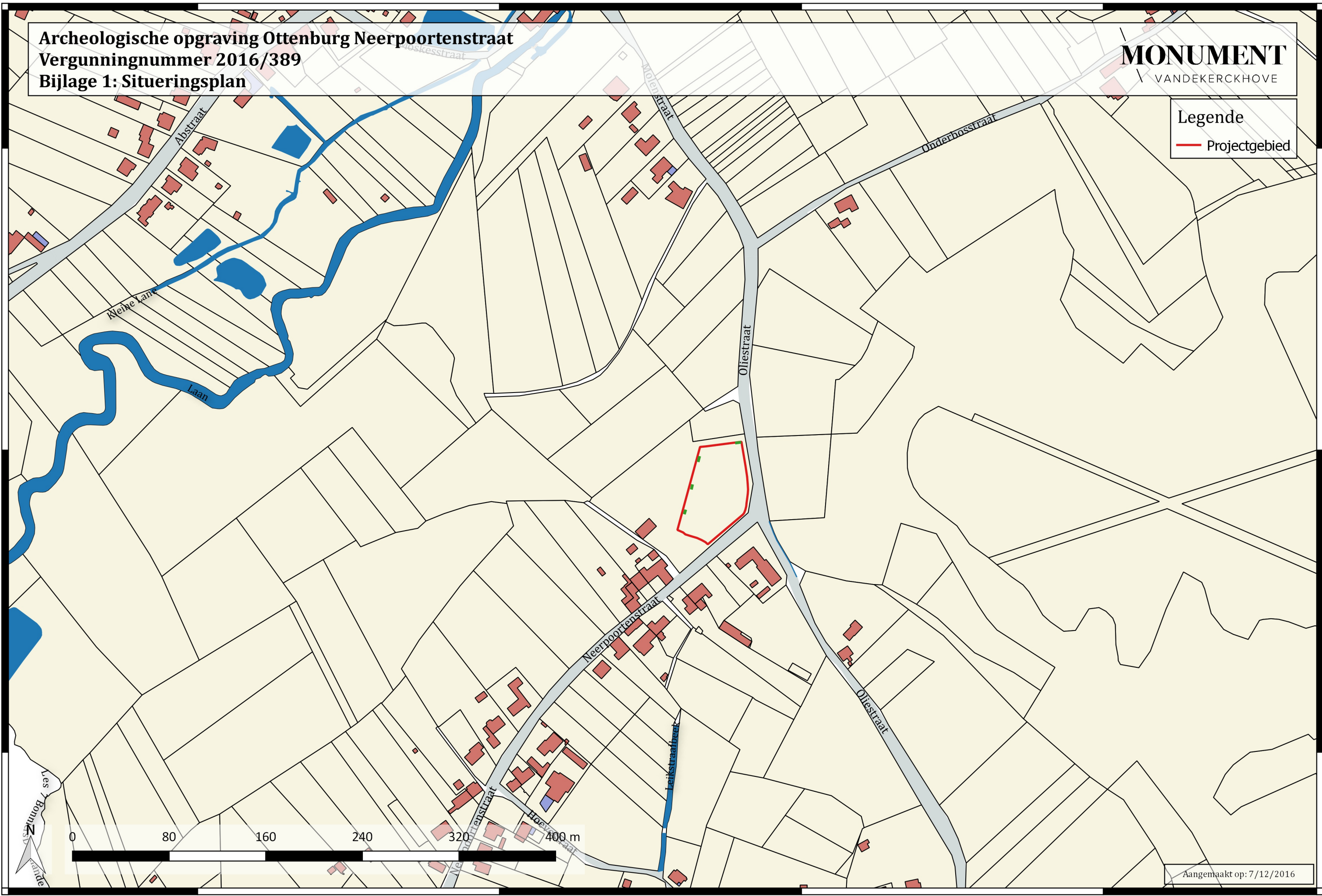
166585

166835

167085

0 80 160 240 320 400 m

Aangemaakt op: 7/12/2016

Archeologische opgraving Ottenburg Neerpoortenstraat
Vergunningnummer 2016/389
Bijlage 2: Overzichtsplan

Afd.01 Sec. B
146A0
MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Legende

- Projectgebied
- Profielen
- TAW-hoogte maaiveld
- TAW-hoogte opgravingsvlak

161641

161606

161571

Afd.04 Sec. A
444_0

Afd.04 Sec. A
437A0

Afd.01 Sec. B
147_0

Afd.04 Sec. A
436B0

Afd.04 Sec. A
435K0

Afd.01 Sec. A
176M2

Afd.01 Sec. B
192H0

Aangemaakt op: 7/12/2016

166714

166749

166784

166819

Opgraving Ottenburg Neerpoorten - Bijlage 3: Topografische kaart

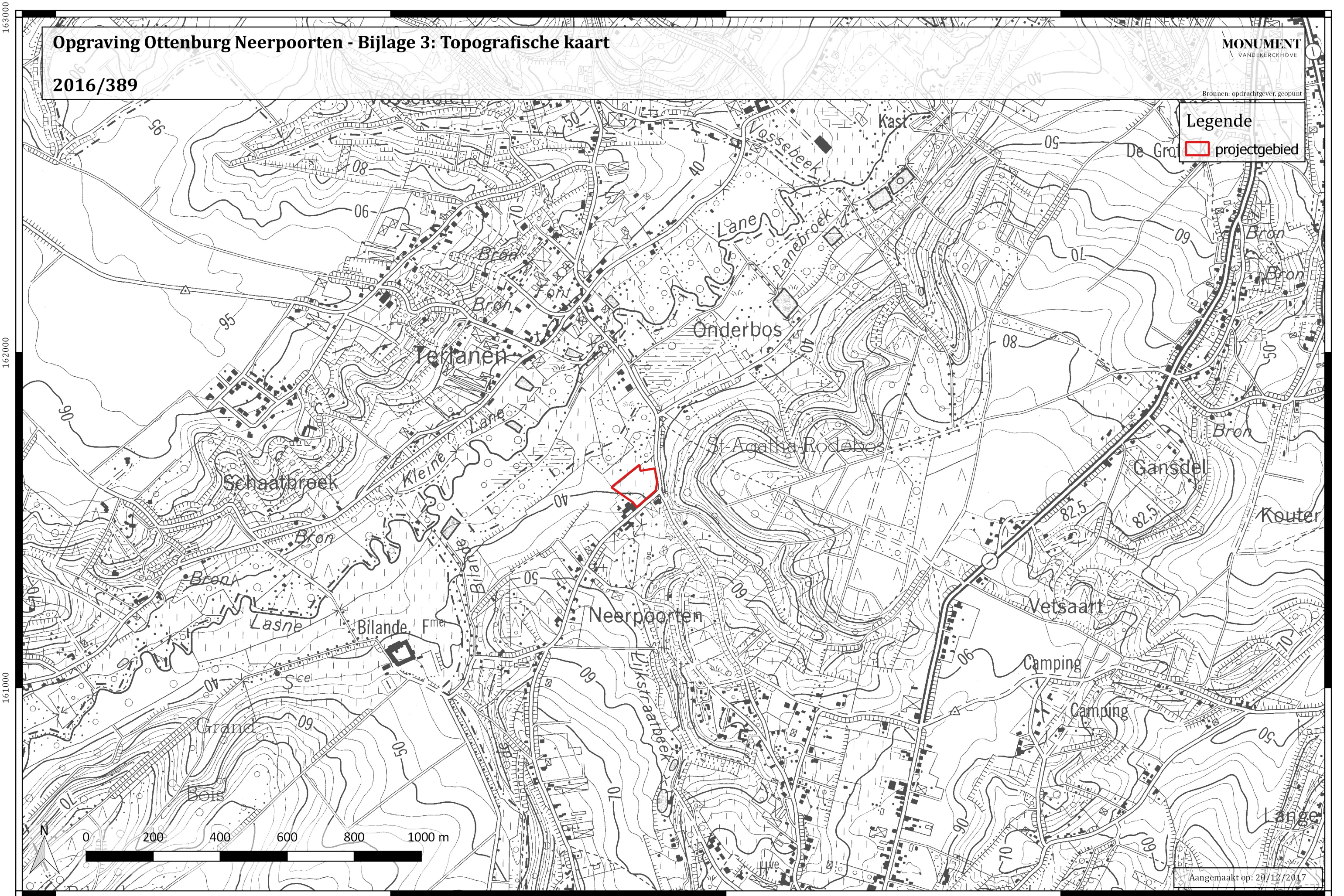
2016/389

MONUMENT
VANDERKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Legende

 projectgebied

Aangemaakt op: 20/12/2017

163000
162000
161000
160000

165000 166000 167000 168000

Opgraving Ottenburg Neerpoorten - Bijlage 4: Digitaal terreinmodel Vlaanderen

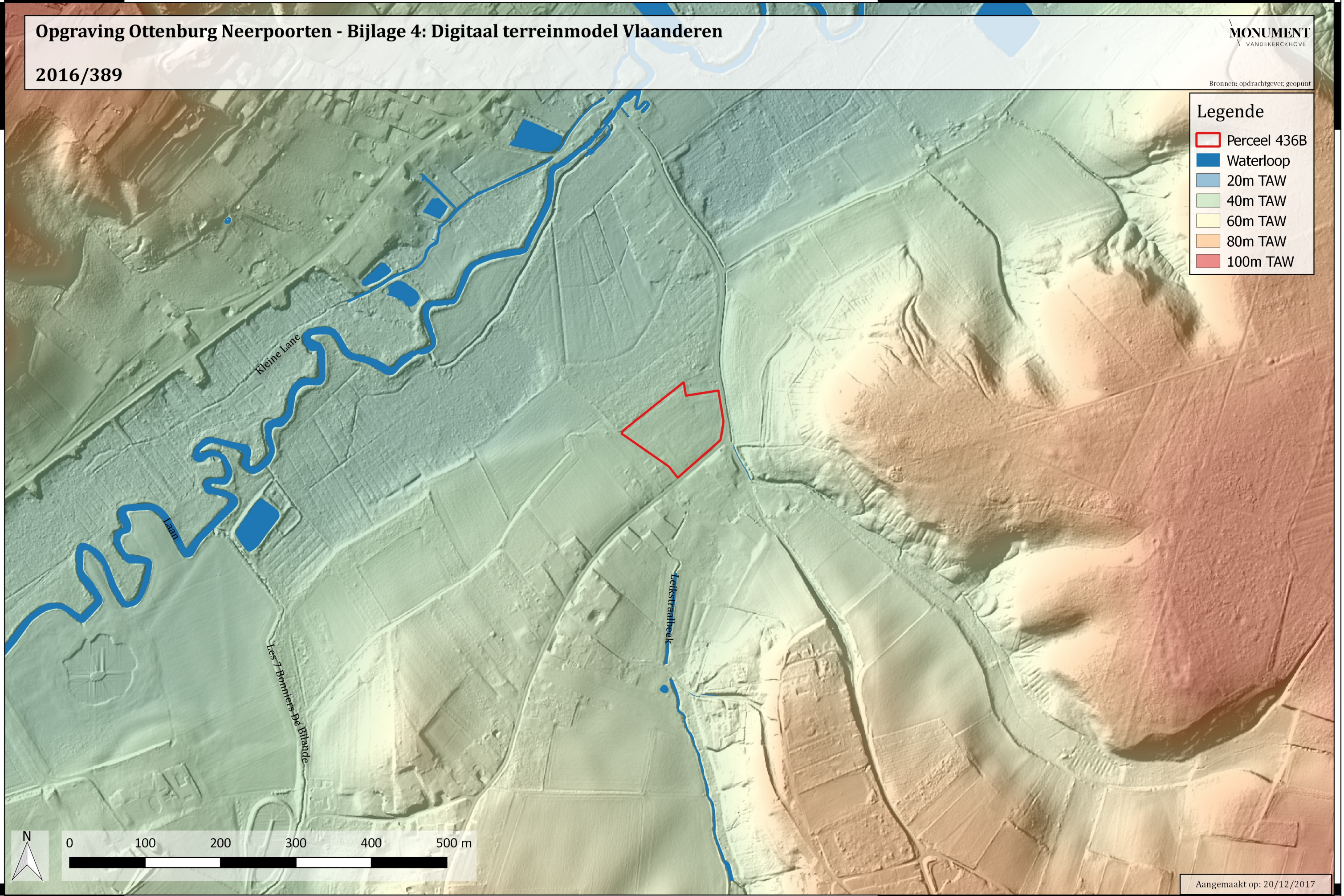
2016/389

MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Legende

- Perceel 436B
- Waterloop
- 20m TAW
- 40m TAW
- 60m TAW
- 80m TAW
- 100m TAW

Aangemaakt op: 20/12/2017

Opgraving Ottenburg Neerpoorten - Bijlage 5: Bodemkaart

2016/389

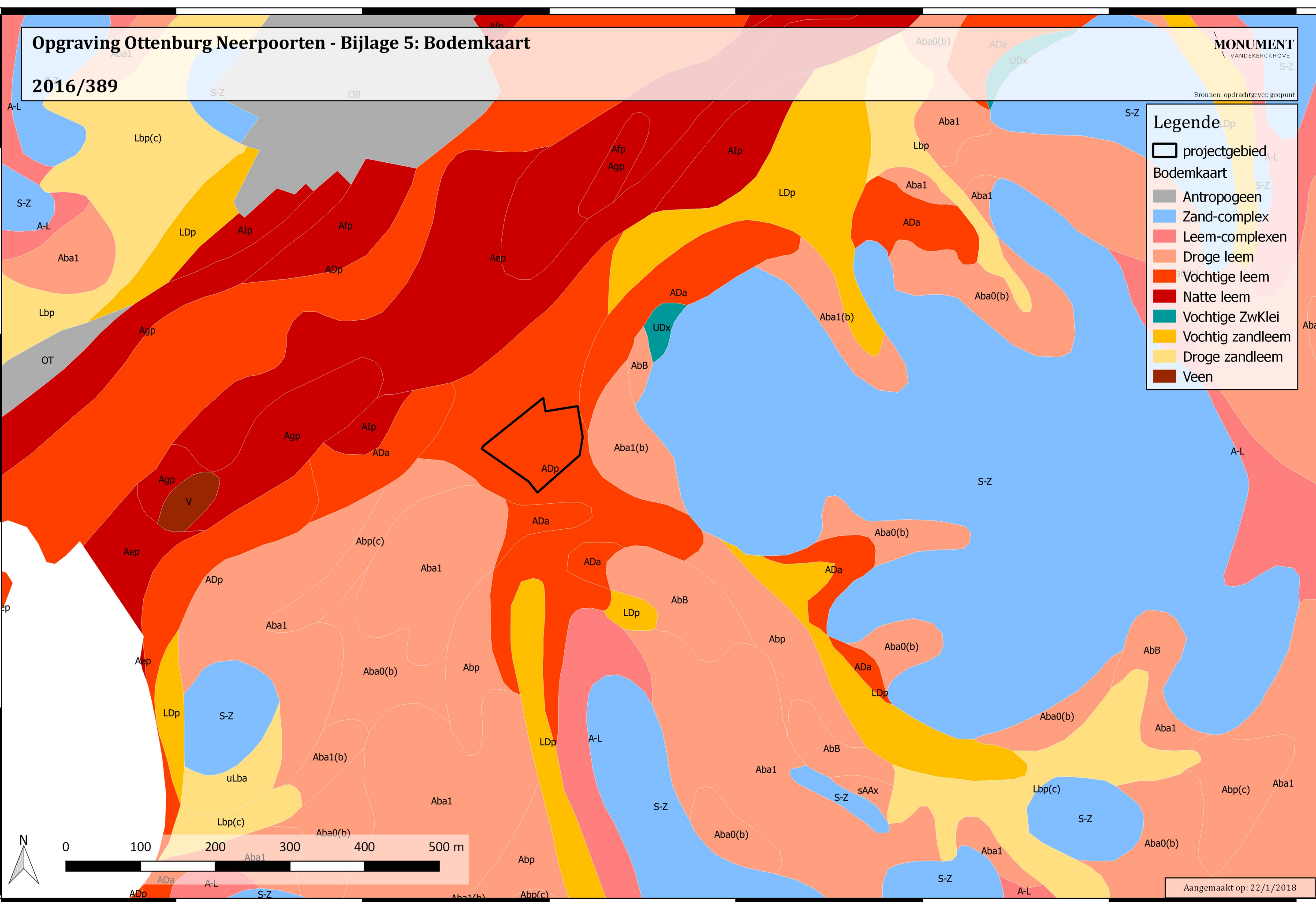
MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Legende

- projectgebied
- Bodemkaart**
- Antropogeen
- Zand-complex
- Leem-complexen
- Droge leem
- Vochtige leem
- Natte leem
- Vochtige ZwKlei
- Vochtig zandleem
- Droge zandleem
- Veen

162000
161750
161500
161250
161000

Aangemaakt op: 22/1/2018

166250 166500 166750 167000 167250 167500 167750

Opgraving Ottenburg Neerpoorten - Bijlage 6 : Centrale Archeologische Inventaris

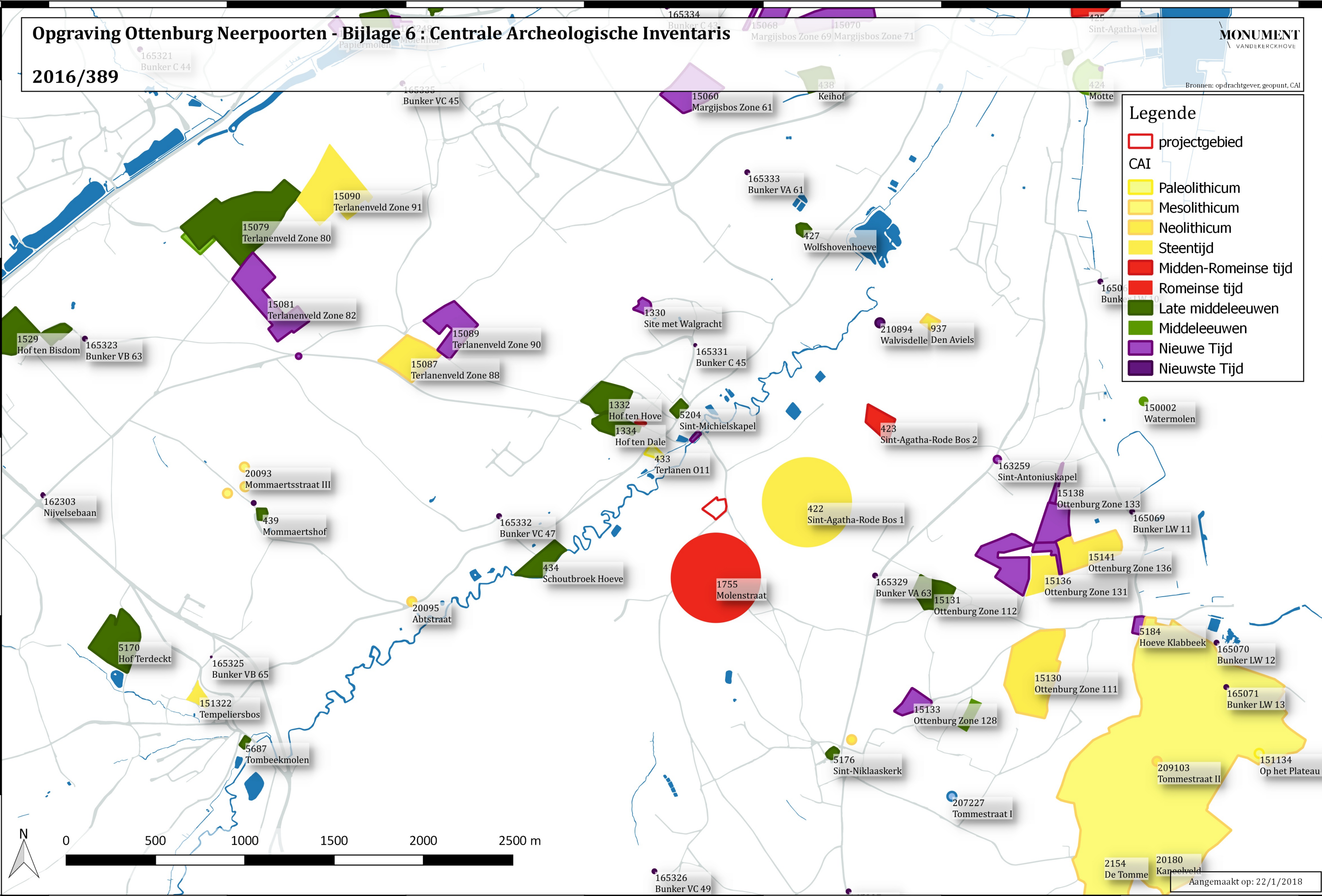
2016/389

MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Legende

- projectgebied
- CAI
 - Paleolithicum
 - Mesolithicum
 - Neolithicum
 - Steentijd
 - Midden-Romeinse tijd
 - Romeinse tijd
 - Late middeleeuwen
 - Middeleeuwen
 - Nieuwe Tijd
 - Nieuwste Tijd

164000
163000
162000
161000
160000

163000 164000 165000 166000 167000 168000 169000 170000

Aangemaakt op: 22/1/2018

Opgraving Ottenburg Neerpoorten - Bijlage 7: Ferrariskaart (1771-1778)

2016/389

MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Legende

 projectgebied

162250
162000
161750
161500
161250
161000

Aangemaakt op: 22/1/2018

165750 166000 166250 166500 166750 167000 167250 167500 167750

Opgraving Ottenburg Neerpoorten - Bijlage 8: Atlas der buurtwegen (1841)

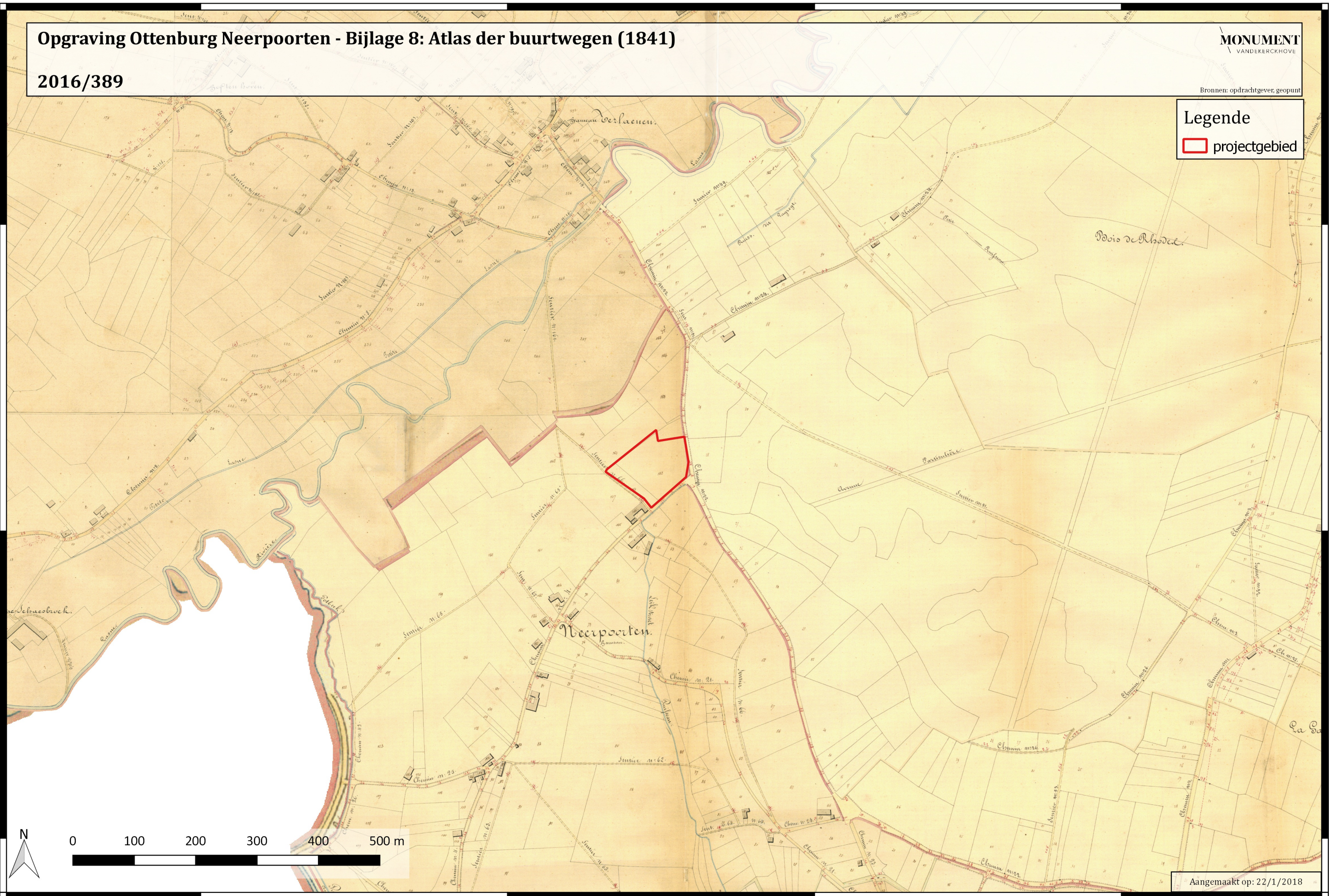
2016/389

MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Legende
[Red outline box] projectgebied

162000
161500
161000

Aangemaakt op: 22/1/2018

166000 166500 167000 167500

Opgraving Ottenburg Neerpoorten - Bijlage 9: Luchtfoto 2015

2016/389

MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Legende

 projectgebied

162000

161500

161000

Aangemaakt op: 22/1/2018

166000

166500

167000

167500

Opgraving Ottenburg Neerpoorten - Bijlage 10: Luchtfoto 2017

2016/389

MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

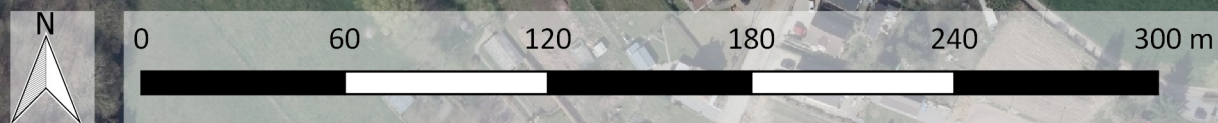
Legende

 projectgebied

161800

161600

161400

Aangemaakt op: 22/1/2018

166400

166600

166800

167000

167200

Opgraving Ottenburg Neerpoorten - Bijlage 11: Opgravingsplan

2016/389

MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

- Legende**
- opgravingsgebied
 - Profielen
 - Sleufwand
 - sporen
 - hoogtes sporen

161650

161600

444_0

437A0

146A0

P4

+38,38m TAW

+38,40m TAW

+38,51m TAW

P3

S2S1

S3

147_0

P2

436B0

Olestraat

P1

435K0

Neerpoortenstraat

192H0

176M2

166700

166750

166800

Aangemaakt op: 26/1/2018